

4. ЕКОНОМІКА, ПЛАНУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ГАЛУЗІ

УДК 338.43.02

*Проф. Г.С. Шевченко, д-р екон. наук;
аспір. І.Г. Гурняк – НЛТУ України, м. Львів*

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано інноваційну діяльність промислових підприємств в Україні, зокрема підприємств з оброблення деревини та виробництва виробів з неї. Визначено основні тенденції цього розвитку.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна активність, технологічний чинник, фінансування, структура.

*Prof. G.S. Shevchenko;
post-graduate I.G. Gurnyak – NUFWT of Ukraine, Lviv*

Innovation tendencies in woodworking industry development of Ukraine

The innovation activity in industrial enterprises of Ukraine, in particular woodworking – and wood items producing enterprises are analysed in article. Main tendencies of this development are determined.

Keywords: innovation activity, technological factor, financing, structure.

Через посилення технологічного чинника у світовому розвитку господарської системи особливого значення набуває науково-технічний прогрес. У світових рейтингах для характеристики конкурентоспроможності країн одним із індикаторів використовують технологічний рівень. Тому перед наукою, практичною діяльністю та виконавчою владою постає завдання визначитися з технологічним рівнем як економіки загалом, так і окремих галузей промисловості для подальшого вироблення обґрунтованої економічної, науково-технологічної, промислової, інвестиційної та бюджетної політики в напрямі забезпечення технологічних трансформацій і створення промислового комплексу, адекватного вимогам нової економіки.

Внесок промислового комплексу в економіку, досягнення Україною рівня технологічно розвинених країн, наближення життя до європейських стандартів визначають роль і місце промисловості і, відповідно, її складників (один із них – виробництво деревини та виробів з деревини) у забезпеченні найважливіших стратегічних інтересів держави.

Передусім, треба зауважити, що останнім часом інноваційна діяльність підприємництва проходила на тлі загальноекономічного піднесення. Темпи зміни ВВП та обсягів промислового виробництва і виробництва деревини та виробів з неї наведено на рис. 1 (у % до попереднього року).

Як видно з рис. 1, починаючи з 2001 р., за вказаними показниками простежено щорічне їх збільшення стосовно попереднього періоду. Хоча темпи ВВП, обсягів промислового виробництва загалом та його структурного підрозділу з виробництва деревини та виробів з неї є різними, вони все ж пере-

вищують показники попередніх періодів, незважаючи на складні політичні обставини. Треба зазначити, що темпи обсягів виробництва деревини та виробів з неї за аналізований період були значно вищими за темпи ВВП та обсягів промислової продукції загалом.

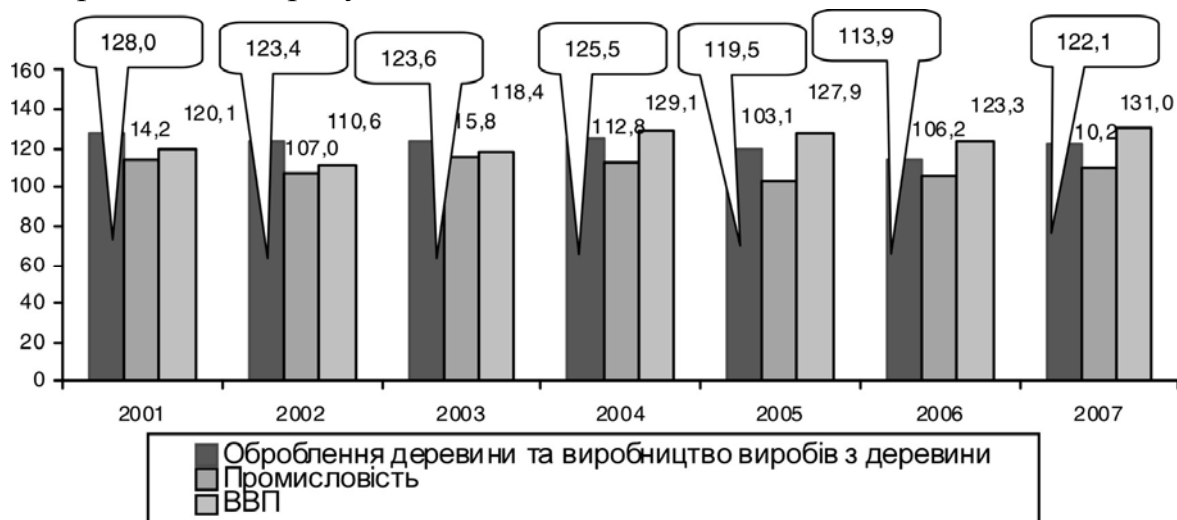

Рис. 1. Темпи зміни ВВП та обсягів промислового виробництва загалом і виробництва деревини та виробів з неї зокрема

Виробництво різновидів продукції деревообробної промисловості має позитивні наслідки. За підсумками 2007 р., зросло виробництво деревини, уздовж розпиляної чи розколотої – на 5,8 %, виробництво брусків, планок чи фризів – на 18,6 %, фанери клеєної – на 8,5 %, плит деревостружкових – на 23,5 %, шпону лущеного – на 23,8 %, шпону струганого – на 37,4 %. Виробництво дерев'яних вікон, дверей, їхніх рам та порогів збільшилося на 18,8 %.

Розвиток галузі не можливий без застосування сучасних технологій, матеріалів, обладнання. Це пов'язано з тим, що саме інноваційна складова у змозі забезпечити виконання складних виробничих завдань в умовах змінного середовища функціонування виробничих структур. Це повною мірою стосується й можливості виходу з економічних криз із мінімальними наслідками для виробничих підприємств, бо інноваційні рішення допомагають не лише оптимізувати виробництво й використання матеріальних ресурсів, а й забезпечити його гнучкість із погляду реалій ведення господарської діяльності. Отже, розгляд щодо питань аналізу тенденцій інноваційного розвитку галузі набуває особливого змісту.

Динаміку частки інноваційно активних підприємств, та підприємств, які впроваджували нові технологічні процеси, наведено відповідно на рис. 2 та 3 (у %). Зазначимо, що частка інноваційно активних підприємств у розвинених країнах світу сягає 60-70 %.

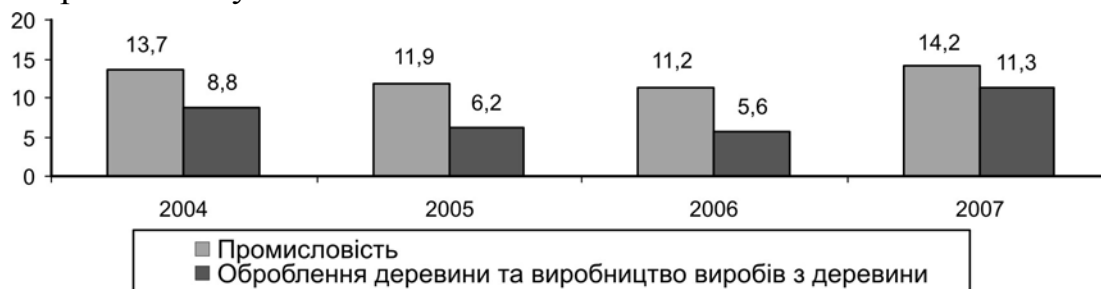

Рис. 2. Динаміка частки підприємств, які запроваджували інновації

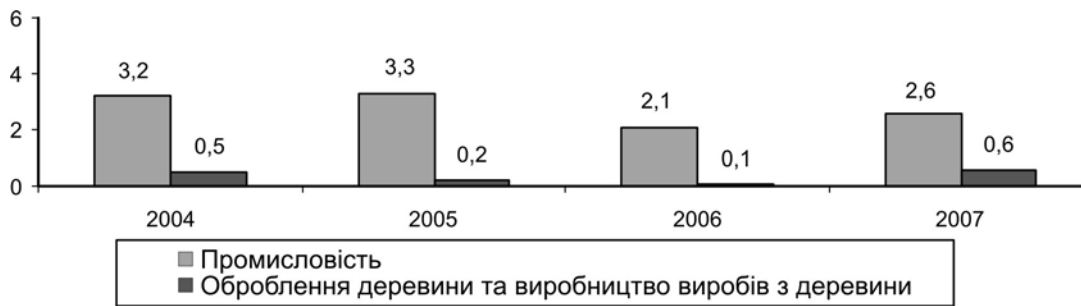

Рис. 3. Динаміка частки підприємств, які запроваджували нові технологічні процеси

Дані з рис. 2 та 3 свідчать про скорочення частки підприємств, які запроваджували інновації протягом 2004-2006 рр. як загалом у промисловості, так і в обробленні деревини та виробництві виробів з неї. У 2007 р. простежено незначне пожвавлення інноваційної діяльності як промислових підприємств у цілому, так і деревообробної. Привертає увагу ситуація: на тлі зростання обсягів виробництва спостерігається загальна тенденція до зменшення частки інноваційно активних підприємств у промисловості загалом та її галузі – деревообробці – негативна тенденція.

Простежується також значний розрив між темпами зміни обсягів промислової продукції та динамікою частки підприємств, що беруть участь в інноваційних процесах, як негативне явище, бо він збільшується на тлі загального падіння темпів приросту обсягів промислового виробництва. Таким чином, наявного інноваційного потенціалу не досить для сталого розвитку інноваційної діяльності загалом по країні. Інноваційна активність об'єктів господарювання ще не набула своїх найкращих показників. Підприємства з оброблення деревини та виробів з деревини у 2007 р. отримали лише два патенти за корисні моделі [2] та один – за винаходи [2], проте не подано жодної заявки на видачу охоронних документів до Державного департаменту інтелектуальної власності за винаходи. Проте, варто зауважити, що у 2007 р. використано 71 раціоналізаторську пропозицію порівняно з 18 – у 2006 р.

Сучасні умови функціонування підприємницьких структур характеризуються загостренням конкуренції на усіх ресурсних та товарних ринках, що зумовлює потребу в організаціях здійснювати систематичне оновлення техніки та технологічних процесів, автоматизувати усі види діяльності тощо. Інноваційні перетворення, зазвичай, вимагають значних капіталовкладень, а оскільки переважна частина українських підприємств характеризується збитковістю та неплатоспроможністю (за станом 2007 р. – 69,7 % [1] підприємств деревообробної промисловості були збитковими), то відповідно не в змозі їх фінансувати за рахунок власних коштів. Кредитні ресурси для вітчизняних суб'єктів господарської діяльності також досить дорогі та недоступні. Це призвело до зменшення кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, та запроваджували інноваційну продукцію, що зумовило відповідну щільність галузевого розподілу обсягів реалізації інноваційної продукції (рис. 4, у %).

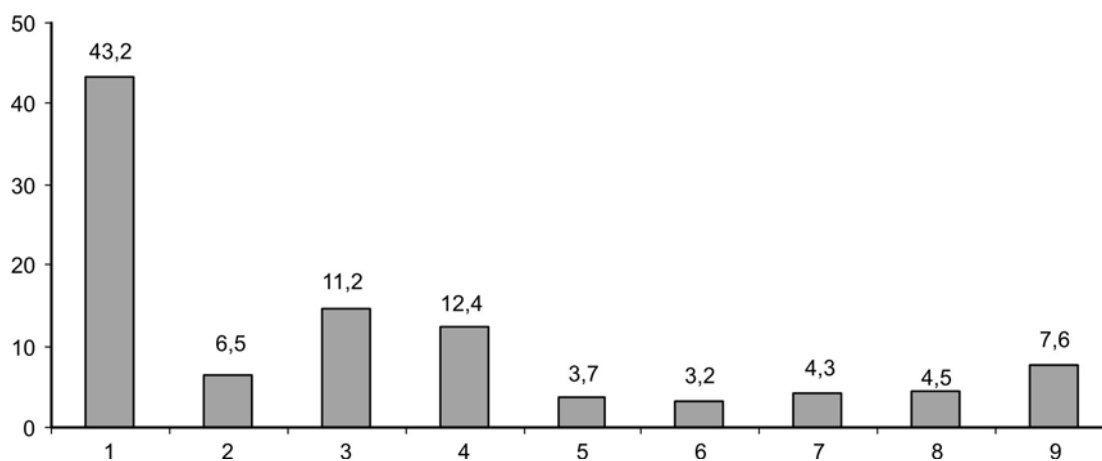

Рис. 4. Середньозважена щільність галузевого розподілу обсягів реалізації інноваційної продукції в Україні за 2004-2007 рр.: 1 – машинобудування, 2 – металургія та оброблення металу, 3 – хімічна та нафтохімічна промисловість, 4 – харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів, 5 – легка промисловість, 6 – виробництво коксу на продуктів нафтоперероблення, 7 – целюлозно-паперова промисловість, 8 – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, 9 – інші галузі промисловості

Розподіл витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств України загалом та підприємств з виробництва деревини та виробів з неї зокрема у 2007 р. наведено у табл. 1, а розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності цього сектору економіки за джерелами – у табл. 2.

Табл. 1. Розподіл витрат за напрямками інноваційної діяльності у 2007 р. у фактичних цінах, тис. грн

Напрямки витрат	Промисловість	З неї виробництво деревини та виробів з деревини
Всього	10821016,6	182438,1
Внутрішні НДР	793550,5	1061,7
Зовнішні НДР	192890,8	–
Придбання машин, обладнання	7441268,5	181111,5
Інші зовнішні знання	328421,6	–
Інші	2064885,2	264,9

Табл. 2. Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності за джерелами, тис. грн

Джерела фінансування	Промисловість	З неї виробництво деревини та виробів з деревини
Всього	10821016,6	182438,1
Власні кошти	7969681,5	36811,0
Кошти держбюджету	144773,6	823,0
Кошти місцевих бюджетів	7333,0	–
Кошти позабюджетних фондів	12,0	–
Кошти вітчизняних інвесторів	26239,4	–
Кошти зарубіжних інвесторів	321759,3	75424,4
Кредити	2000667,0	69379,7
Інші	350442,8	–

Обсяг витрат для забезпечення інноваційної діяльності деревообробних підприємств України у 2007 р. порівняно з 2006 р. зріс у 8,9 раза [2] за їхньої частки у загальному обсязі цих витрат у промисловості 1,7 %. Зазначимо, що 99,3 % від обсягу цих витрат припало на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Фінансування інноваційної діяльності деревообробних підприємств України у 2007 р. відбувалося за рахунок коштів зарубіжних інвесторів – 41,3 % [2], за рахунок кредитів – 38 % [2], власних коштів – 20,2 % [2], решта (0,5 %) [2] – кошти держбюджету, які упродовж попереднього року для фінансування інноваційної діяльності підприємств з оброблення деревини та виробництва виробів з деревини не було залучено.

Здійснений аналіз дає змогу стверджувати, що хоча інноваційна діяльність підприємств з оброблення деревини та виробництва виробів з неї проходила на тлі загальноекономічного піднесення, інноваційна активність об'єктів господарювання вимагає покращення. Для вирішення цього завдання потрібно, насамперед, розробити методичний інструментарій та здійснити системні дослідження, які, на жаль, упродовж останніх років в країні не проводились. А без одержання конкретних оцінок щодо стану використання науково-технічного потенціалу, запровадження технологічних інновацій, наявності певного типу технологій, рівня конкурентоспроможності продукції, стану основних фондів, рівня наукомісткості виробництва неможливо визначитися з інноваційними та технологічними пріоритетами і, як наслідок, – досить складно розробити об'єктивну та результативну стратегію соціально-економічного розвитку країни.

Література

1. Статистичний щорічник України за 2007 р. / Державний комітет статистики України. – К. : Вид-во "Консультант", 2008. – 36 с.
2. Збірник "Промисловість України у 2001-2007 рр." / Державний комітет статистики України. – К. : Вид-во "Консультант", 2008. – 54 с.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://www.ukrstat.com.ua>

УДК 338.43.02:369.022.6 (477)

Доц. А.Р. Дуб, канд. екон. наук – Львівська державна фінансова академія

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ЧЛЕНІВ СІМЕЙНИХ АГРАРНИХ ГОСПОДАРСТВ ДО СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розкрито стан зайнятості, безробіття, травматизму і старіння серед членів сімейних аграрних господарств. Розглянуто проблему з визначенням основної зайнятості у власних господарствах. Запропоновано шляхи залучення членів особистих селянських і фермерських господарств до системи загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування (сприяти офіційному працевлаштуванню в соціально-побутовій сфері села, справляння страхових внесків одночасно із ринковим збором тощо).

Ключові слова: особисті селянські господарства, фермерські господарства, зайнятість, безробіття, страхові внески.